



กลไกในการสร้างความเข้มแข็งของภาคีเครือข่ายศูนย์การศึกษาชนอกระบบ และ
การศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอในเขตภาคกลางของประเทศไทย
MECHANISMS FOR THE STRENGTHENING OF INFORMAL EDUCATION NETWORKS
AND FORMAL EDUCATION IN THE DISTRICTS OF CENTRAL THAILAND

กลอยใจ พุดนาค^{*1}

¹ นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยปทุมธานี

^{*} ผู้รับผิดชอบบทความ : chitsakulsumol@gmail.com

Klojjai Pudnak^{*1}

¹ Student-Doctor of Public Administration Program, Pathumthani University

^{*} Corresponding author: chitsakulsumol@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาความเข้มแข็งของภาคีเครือข่ายศูนย์การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย 2) เพื่อศึกษาปัจจัยกลไกที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของภาคีเครือข่ายศูนย์การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย และ 3) เพื่อเสนอรูปแบบการพัฒนากลไกในการสร้างความเข้มแข็งของภาคีเครือข่ายศูนย์การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย กลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ ผู้บริหารของศูนย์การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอในเขตภาคกลาง ประเทศไทย จำนวน 136 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) สำหรับการทดสอบสมมติฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นต่อความเข้มแข็งของภาคีเครือข่ายศูนย์การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย อยู่ในระดับมาก
2. ปัจจัยกลไกที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของเครือข่ายการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ได้แก่ ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ ปัจจัยด้านความต่อเนื่องของกิจกรรม ปัจจัยด้านการสนับสนุนทรัพยากร ปัจจัยด้านผลประโยชน์ร่วมกัน ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วม ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ ปัจจัยด้านการเรียนรู้ และปัจจัยด้านการสื่อสาร
3. รูปแบบการพัฒนากลไกในการสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายการศึกษานอกระบบ

Received : 23 September 2020

Revised : 23 December 2020

Accepted : 24 December 2020

Online publication date : 30 December 2020



และการศึกษาตามอัธยาศัยในเขตภาคกลางของประเทศไทย ได้แก่ การพัฒนาเพื่อสร้างความเข้าใจในการบริหารงานบุคคลของเครือข่ายการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยในเขตภาคกลางของประเทศไทย

คำสำคัญ : กลไก / ความเข้มแข็ง / ภาวการณ์เครือข่าย

Abstract

The objectives of this research were to study 1) the strength of informal education networks and nonformal education; 2) the mechanism factors affecting the strength of informal education networks and nonformal education and 3) to propose a model to develop a strengthening mechanisms of informal education networks and nonformal education. The populations studied were 136 directors of informal education networks and nonformal education in the districts of central Thailand, questionnaire was an instrument used for data collection and stepwise multiple regression analysis was used for hypothesis testing.

The results of the study revealed that:

1. The respondents viewed the strength of informal education networks and nonformal education is at the high level.
2. The mechanism factors affecting the strength of informal education networks and nonformal education included leadership, continuing activities, resource supporting, mutual benefits, participation, management, learning and communication, among others.
3. The model to develop a strengthening mechanisms of informal education networks and nonformal education in the districts of central Thailand was development for understanding on personnel management.

Keywords: Mechanism / Strength / Network

บทนำ

โครงสร้างการบริหารงานของสำนักงาน กศน. ดังกล่าว ประกอบด้วย หน่วยงานการศึกษา และหน่วยงานที่สถานศึกษา คือ ศูนย์การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ/เขต รวม 927 แห่ง และสถานศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัด/กทม. รวม 77 แห่ง มีสถานะเป็นหน่วยงานการศึกษา และมีการจัดแบ่งโครงสร้างการบริหารภายในออกเป็น 7 กลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มอำนวยการ กลุ่มยุทธศาสตร์การพัฒนา กลุ่มส่งเสริมการศึกษานอกระบบ กลุ่มส่งเสริมการศึกษาตามอัธยาศัย กลุ่มส่งเสริมภาคีเครือข่าย และกิจกรรมพิเศษ กลุ่มนิเทศติดตาม และ



ประกอบผลการจัดการศึกษา และกลุ่มตรวจสอบภายใน (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, 2551 : 57)

ปัจจุบันองค์กรจำนวนมากทั้งภาครัฐ และเอกชนได้ตระหนักถึงบทบาทสำคัญของการมี “เครือข่าย” ว่าเป็นเครื่องมือที่มีคุณค่าในการพัฒนา และสามารถช่วยผลักดันการทำงานขององค์กรให้ประสบผลสำเร็จได้มากขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของ นฤมล นิราทร (2543 : 10) และ เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์ และคณะ (2545 : 3) ที่กล่าวว่า การพัฒนาในปัจจุบันมักจะดำเนินการในรูปแบบเครือข่าย และเป็นไปไม่ได้ที่องค์กรใดองค์กรหนึ่งจะไม่ทำงานร่วมกัน ทั้งนี้แนวคิดเรื่อง “เครือข่าย” ไม่ใช่เรื่องใหม่สำหรับสังคมไทยตามที่ เสรี พงศ์พิศ (2548 : 12-17) ได้กล่าวว่า รากเหง้าของเครือข่ายคือ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้คน ระหว่างกลุ่ม และองค์กรนับตั้งแต่ พ่อแม่ ปู่ย่า ตายาย ของเราในอดีตอยู่กันเป็นชุมชน ไม่มีใครอยู่โดดเดี่ยว ผู้มีชีวิตอยู่รอดได้ต้องพึ่งพาอาศัยกันเป็นที่พึ่งเป็นนอกรีต และสัมพันธ์ไปถึงผู้คนในหมู่บ้านอื่นๆ ทั้งใกล้ และไกลความเป็นชุมชนจึงหมายถึง “เครือข่าย” ที่ตั้งอยู่บนฐานของความสัมพันธ์แบบ “เครือญาติ และวัฒนธรรม”

ปัจจุบันปัญหาของภาคีเครือข่ายของสถานศึกษาในสังกัด สำนักงาน กศน. คือ การที่ไม่สามารถพึ่งพาตนเอง และพัฒนาศักยภาพของตนเองได้อย่างเต็มที่ เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษา ยังยึดติดแนวคิดเดิมที่จะจัดการศึกษาด้วยตนเอง ยังขาดแนวคิดการจัดการศึกษาในรูปแบบเครือข่ายเท่าที่ควร (จรวัยพร ธรณินทร์, 2550 : 22) ทำให้ภาคีเครือข่ายขาดการส่งเสริมสนับสนุน จากสถานศึกษาอย่างจริงจัง นอกจากนี้ การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายยังไม่กว้างขวาง และเข้มแข็งพอ ขาดความคล่องตัวในการบริหารจัดการ และการประสานความร่วมมือ ขาดแคลนบุคลากรทั้งเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ และข้อจำกัดของงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรมีสัดส่วนลดลงอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2551 : 37) ทำนองเดียวกันสมคิด พรหมจ้อย และคณะ (2550 : 18-27) ได้ชี้ให้เห็นว่า การจัดการศึกษานอกระบบของสถานศึกษาประเภทต่าง ๆ ในสังกัด และหน่วยงาน หรือองค์กรที่เป็นพันธมิตรที่มีส่วนร่วมจัดการศึกษา ในภาพรวม ส่วนที่จัดการศึกษาโดยสถานศึกษาประสบผลสำเร็จมากกว่าที่จัดโดยพันธมิตร หรือที่พันธมิตรมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และเสนอแนะให้เร่งพัฒนาบุคลากร สนับสนุนงบประมาณ สนับสนุนสื่ออุปกรณ์ทั้งของสถานศึกษา และพันธมิตร

สำหรับปัญหาของภาคีเครือข่ายสำนักงาน กศน. ในเขตภาคกลางประเทศไทย ที่พบส่วนมากยังไม่มีแผนปฏิบัติงานระดับต่าง ๆ ร่วมกันอย่างจริงจัง การประสานงานกับเครือข่ายยังน้อย และไม่ต่อเนื่อง ทั้งในเรื่องการเรียนการสอน และการประชาสัมพันธ์ การจัดการ ยังมีปัญหาในเรื่องการใช้หลักสูตร การใช้อาคารสถานที่ของหน่วยงาน และปัญหามูลค่าการปฏิบัติงานเปลี่ยนแปลงบ่อย บุคลากรขาดความรู้ และประสบการณ์ในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบ ขาดปัจจัย หรือทุนการดำเนินงาน ขาดการติดตามประเมินผล และยังขาดแนวคิดการจัดการศึกษาในรูปแบบเครือข่ายเท่าที่ควรทำให้ภาคีเครือข่ายขาดการส่งเสริมสนับสนุนจากสถานศึกษาอย่างจริงจัง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551 : 96)

การที่สำนักงาน กศน. ต้องรับผิดชอบกลุ่มเป้าหมายจำนวนกว่า 40 ล้านคนทั่วประเทศ และด้วยข้อจำกัดในด้านบุคลากรงบประมาณ และทรัพยากรสนับสนุนต่าง ๆ จำเป็นที่สถานศึกษา



ต้องประสานความร่วมมือ และส่งเสริมสนับสนุนให้ภาคีเครือข่ายดำเนินงานจัด หรือส่งเสริมการจัดการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยอย่างต่อเนื่องจนเกิดความเข้มแข็ง สามารถพึ่งตนเอง และพัฒนาศักยภาพของตนเองได้ การสร้างความเข้มแข็งของภาคีเครือข่ายจึงเป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเข้มแข็งของภาคีเครือข่ายศูนย์การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย
2. เพื่อศึกษาปัจจัยกลไกที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของภาคีเครือข่ายศูนย์การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย
3. เพื่อเสนอรูปแบบการพัฒนาการสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยเลือกใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ

วิจัยเชิงปริมาณผู้วิจัยเลือกใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นข้อคำถามที่สร้างขึ้นเพื่อต้องการทราบความคิดเห็นเกี่ยวกับกลไกในการสร้างความเข้มแข็ง และความเข้มแข็งของภาคีเครือข่ายศูนย์การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย มีการอธิบายความหมายของค่าระดับคะแนน ข้อความที่ใช้ในการตอบอย่างชัดเจน เพื่อให้ได้ระดับความสัมพันธ์ และนำมาใช้วิเคราะห์ข้อมูลในลำดับต่อไป ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือส่วนที่ 1 (ตัวแปรอิสระ) แบบสอบถามข้อมูลด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชากรที่ทำการศึกษา และแบบสอบถามปัจจัยกลไกที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของภาคีเครือข่ายศูนย์การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ใน 8 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการเรียนรู้ 2) ด้านภาวะผู้นำ 3) ด้านการบริหารจัดการ 4) ด้านการมีส่วนร่วม 5) ด้านความต่อเนื่องของกิจกรรม 6) ด้านการสนับสนุนทรัพยากร 7) ด้านการสื่อสาร และ 8) ด้านผลประโยชน์ร่วมกัน และส่วนที่ 2 (ตัวแปรตาม) แบบสอบถามความเข้มแข็งของภาคีเครือข่ายศูนย์การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ใน 2 มิติ ได้แก่ 1) มิติการพึ่งตนเองได้ (ด้านการส่งเสริมการศึกษาด้านการระดมทุน และด้านการกำหนดทางเลือก) และ 2) มิติการพัฒนาศักยภาพตนเองได้ (ด้านองค์ความรู้ ด้านกิจกรรม/นวัตกรรม และด้านอุปกรณ์/สิ่งแวดล้อม)

ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นผู้บริหารของศูนย์การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอในเขตภาคกลาง ประเทศไทย จำนวน 16 จังหวัด รวมทั้งสิ้น 136 ฉบับ ได้รับกลับคืนมา 136 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาจัดระบบลงรหัสแล้วทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ใช้การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ในรูปของร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)



และการวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบ Stepwise (Stepwise Multiple Regression Analysis) สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพได้ศึกษาจากการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยการค้นคว้าเก็บรวบรวมข้อมูล และศึกษาจากเอกสารทางด้านวิชาการ หนังสือ วารสาร บทความ เอกสาร คุชชีนิพนธ์ รายงานการวิจัย ข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต รวมทั้งข้อมูลที่ได้จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และการวิจัยสนาม (Field Research) โดยวิธีการสัมภาษณ์ เป็นการใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) ตามแบบสอบถาม เป็นการสัมภาษณ์แบบมีแนวคำถามที่จะสัมภาษณ์ และมีการบันทึกเสียง จะใช้การบันทึกเสียงตลอดระยะเวลาการสัมภาษณ์ ตลอดจนการจัดบันทึกคำพูดที่สำคัญ (Key Word) โดยผู้วิจัยได้สัมภาษณ์แบบเจาะลึกกับผู้ให้ข้อมูลด้วยตนเอง ซึ่งการวิจัยในครั้งนี้ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอในเขตภาคกลาง ซึ่งมีจำนวนรวม 12 คน

สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการวิจัยเรื่อง กลไกในการสร้างความเข้มแข็งของภาคีเครือข่ายศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอในเขตภาคกลาง ประเทศไทย และสามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ และสังคมของประชากรของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 80.88 เป็นเพศชาย ร้อยละ 35.29 มีอายุระหว่าง 46-50 ปี มากที่สุด โดยมีอายุเฉลี่ย 48 ปี มากกว่าครึ่ง (ร้อยละ 67.65) มีระดับการศึกษาสูงสุดในระดับปริญญาโท / หรือเทียบเท่า ร้อยละ 43.38 มีรายได้ต่อเดือนสูงสุดระหว่าง 45,001-55,000 บาท และร้อยละ 35.29 มีระยะเวลาในการปฏิบัติงานระหว่าง 11-20 ปี

2. ความเข้มแข็งของภาคีเครือข่ายศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ โดยภาพรวม อยู่ในระดับสูง ($\bar{X}=3.96$, $S.D.=.53$) เมื่อพิจารณารายมิติ พบว่า มิติการพัฒนาศักยภาพตนเองได้ อยู่ในระดับสูง และมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X}=3.99$, $S.D.=.52$) รองลงมา ได้แก่ มิติการพึ่งตนเองได้ ($\bar{X}=3.93$, $S.D.=.54$) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มิติการพัฒนาศักยภาพตนเองได้ ด้านองค์ความรู้ อยู่ในระดับสูง และมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X}=4.00$, $S.D.=.52$) รองลงมาได้แก่ ด้านอุปกรณ์/สิ่งแวดล้อม ($\bar{X}=3.99$, $S.D.=.51$) และด้านกิจกรรม/นวัตกรรม ($\bar{X}=3.97$, $S.D.=.53$) ตามลำดับ และมิติการพึ่งตนเองได้ ด้านการส่งเสริมการศึกษา อยู่ในระดับสูง และมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X}=3.99$, $S.D.=.54$) รองลงมาได้แก่ ด้านการกำหนดทางเลือก ($\bar{X}=3.98$, $S.D.=.54$) และด้านการระดมทุน ($\bar{X}=3.81$, $S.D.=.54$) ตามลำดับ และเมื่อวิเคราะห์ข้อมูลเป็นรายด้าน สรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

2.1 ความเข้มแข็งของภาคีเครือข่ายศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ มิติการพึ่งตนเองได้

2.1.1 ความเข้มแข็งของภาคีเครือข่ายศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ มิติการพึ่งตนเองได้ ด้านการส่งเสริมการศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง ($\bar{X}=3.99$, $S.D.=.54$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า หัวข้อการส่งเสริมการศึกษาของภาคีเครือข่ายเป็น



การตอบสนองของชุมชน อยู่ในระดับสูง และมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X}=4.04$, $S.D.=.58$) รองลงมา ได้แก่ ภาควิชาเครื่องสำอางส่งเสริมการศึกษาของ กศน.เป็นแนวทางหนึ่งของการพึ่งตนเอง ($\bar{X}=4.01$, $S.D.=.53$) ภาควิชาเครื่องสำอางกำหนดทางเลือกในการส่งเสริมการศึกษาเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อ กลุ่มตนเอง ($\bar{X}=3.98$, $S.D.=.52$) และภาควิชาเครื่องสำอางส่งเสริมการศึกษาของ กศน. เพื่อความอยู่รอด ของชุมชน ($\bar{X}=3.96$, $S.D.=.55$) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ภาควิชาเครื่องสำอาง ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ และคุณภาพในการส่งเสริมการศึกษา ($\bar{X}=3.95$, $S.D.=.52$)

2.1.2 ความเข้มแข็งของภาควิชาเครื่องสำอางศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษา ตามอัธยาศัยอำเภอ มิติการพึ่งตนเองได้ ด้านการระดมทุน โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง ($\bar{X}=3.81$, $S.D.=.54$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า หัวข้อภาควิชาเครื่องสำอางเป็นองค์กรที่สามารถระดมทุนได้ เพียงพอในระดับหนึ่งเพื่อส่งเสริมการจัดการศึกษาสำหรับตนเอง อยู่ในระดับสูง และมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X}=3.98$, $S.D.=.46$) รองลงมาได้แก่ ภาควิชาเครื่องสำอางมีการบริหารจัดการในการระดมทุนในรูป ของคณะกรรมการ ($\bar{X}=3.88$, $S.D.=.56$) ภาควิชาเครื่องสำอางมีการระดมทุนจากภายนอกเพื่อนำมาใช้ใน การจัดการศึกษาสำหรับชุมชน ($\bar{X}=3.75$, $S.D.=.53$) และภาควิชาเครื่องสำอางมีความชอบธรรมในการ ใช้จ่ายเงินที่ได้จากการระดมทุนเพื่อการศึกษาในชุมชน ($\bar{X}=3.73$, $S.D.=.57$) ตามลำดับ ส่วนด้าน ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ การระดมทุนของภาควิชาเครื่องสำอางเพื่อการพึ่งตนเองในการส่งเสริมการศึกษา ($\bar{X}=3.71$, $S.D.=.58$)

2.1.3 ความเข้มแข็งของภาควิชาเครื่องสำอางศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษา ตามอัธยาศัยอำเภอ มิติการพึ่งตนเองได้ ด้านการกำหนดทางเลือก โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง ($\bar{X}=3.98$, $S.D.=.54$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า หัวข้อภาควิชาเครื่องสำอางสามารถกำหนดทางเลือกใน การจัดการศึกษาด้วยตนเอง อยู่ในระดับสูง และมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X}=4.05$, $S.D.=.55$) รองลงมาได้แก่ ภาควิชาเครื่องสำอางรวมกลุ่มทางสังคมเพื่อรักษาและสืบทอดประเพณีวัฒนธรรมโดย อาศัยภูมิปัญญาชาวบ้าน ($\bar{X}=4.03$, $S.D.=.49$) ภาควิชาเครื่องสำอางมีการระดมทุนจากภายนอกเพื่อนำ มาใช้ในการจัดการศึกษาสำหรับชุมชนด้วยตนเอง ($\bar{X}=3.97$, $S.D.=.57$) ภาควิชาเครื่องสำอางกำหนด ทางเลือกเองด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา ($\bar{X}=3.94$, $S.D.=.54$) ตามลำดับ ส่วน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ นโยบายตอบสนองความต้องการของภาควิชาเครื่องสำอางทางการศึกษา ในทิศทางของภาควิชาเครื่องสำอางต้องการ ($\bar{X}=3.93$, $S.D.=.53$)

2.2 ความเข้มแข็งของภาควิชาเครื่องสำอางศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตาม อัธยาศัยอำเภอ มิติการพัฒนาศักยภาพตนเองได้

2.2.1 ความเข้มแข็งของภาควิชาเครื่องสำอางศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษา ตามอัธยาศัยอำเภอ มิติการพัฒนาศักยภาพตนเองได้ ด้านองค์ความรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง ($\bar{X}=4.00$, $S.D.=.52$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า หัวข้อผู้บริหารภาควิชาเครื่องสำอางได้พัฒนาทักษะ ความเป็นผู้นำในการจัดการศึกษาร่วมกับสถานศึกษา อยู่ในระดับสูง และมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X}=4.03$, $S.D.=.49$) รองลงมาได้แก่ บุคลากรในภาควิชาเครื่องสำอางได้พัฒนาองค์ความรู้ทางด้าน การศึกษา ($\bar{X}=4.01$, $S.D.=.50$) การสร้างภูมิปัญญาของภาควิชาเครื่องสำอางเป็นการพัฒนาองค์ความรู้



ทางการศึกษา ($\bar{X}=4.01$, $S.D.=.55$) การเรียนรู้พัฒนาอย่างต่อเนื่องของภาคีเครือข่ายเป็นการจัดหรือส่งเสริมการจัดการศึกษา ($\bar{X}=3.99$, $S.D.=.54$) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ การเพิ่มขึ้นของกิจกรรมการศึกษาของภาคีเครือข่ายเป็นการพัฒนาด้านประสิทธิภาพทางการศึกษา ($\bar{X}=3.96$, $S.D.=.52$)

2.2.2 ความเข้มแข็งของภาคีเครือข่ายศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ มิติการพัฒนาศักยภาพตนเองได้ ด้านกิจกรรม/นวัตกรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง ($\bar{X}=3.97$, $S.D.=.53$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า หัวข้อภาคีเครือข่ายเลือกใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับการกิจขององค์กร อยู่ในระดับสูง และมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X}=4.05$, $S.D.=.54$) รองลงมาได้แก่ ภาคีเครือข่ายร่วมกับสถานศึกษาจัดการศึกษาในรูปแบบใหม่หรือกิจกรรมใหม่ ๆ ($\bar{X}=4.01$, $S.D.=.56$) ภาคีเครือข่ายมีกองทุนของตนเองเพื่อนำมาใช้ในการจัดหรือส่งเสริมการศึกษาร่วมกับสถานศึกษา ($\bar{X}=3.94$, $S.D.=.51$) ภาคีเครือข่ายมีกิจกรรม/นวัตกรรมการทำงานที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมองค์กร ($\bar{X}=3.94$, $S.D.=.50$) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ภาคีเครือข่ายมีกิจกรรม/นวัตกรรมที่มีการนำพลังชุมชนไปใช้ช่วยเหลือเกื้อกูลกันเพื่อการพัฒนาชุมชน ($\bar{X}=3.93$, $S.D.=.55$)

2.2.3 ความเข้มแข็งของภาคีเครือข่ายศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ มิติการพัฒนาศักยภาพตนเองได้ ด้านอุปกรณ์/สิ่งแวดล้อมโดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง ($\bar{X}=3.99$, $S.D.=.51$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า หัวข้อภาคีเครือข่ายมีวัสดุ อุปกรณ์ การเรียนการสอน และอาคารสถานที่เพียงพอต่อการจัดหรือส่งเสริมการศึกษา อยู่ในระดับสูง และมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X}=4.07$, $S.D.=.50$) รองลงมาได้แก่ ภาคีเครือข่ายร่วมกับสถานศึกษาจัดการศึกษาในรูปแบบใหม่หรือกิจกรรมใหม่ๆ ($\bar{X}=4.04$, $S.D.=.54$) ภาคีเครือข่ายนำการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมมาส่งเสริมการศึกษาเพื่อการพัฒนาศักยภาพตนเอง ($\bar{X}=3.97$, $S.D.=.52$) ภาคีเครือข่ายจัดหาเทคโนโลยีทางการศึกษาเพื่อเป็นการพัฒนาศักยภาพตนเอง ($\bar{X}=3.93$, $S.D.=.53$) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ภาคีเครือข่ายสร้างบรรยากาศ/สิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดหรือส่งเสริมการศึกษา ($\bar{X}=3.92$, $S.D.=0.47$)

3. ปัจจัยกลไกที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของภาคีเครือข่ายศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง ($\bar{X}=3.87$, $S.D.=.54$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ปัจจัยด้านการสนับสนุนทรัพยากร อยู่ในระดับสูง และมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X}=4.04$, $S.D.=.51$) รองลงมาได้แก่ ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วม ($\bar{X}=4.02$, $S.D.=.54$) ปัจจัยด้านการสื่อสาร ($\bar{X}=4.00$, $S.D.=.53$) ปัจจัยด้านผลประโยชน์ร่วมกัน ($\bar{X}=3.98$, $S.D.=.52$) ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ ($\bar{X}=3.89$, $S.D.=.53$) ปัจจัยด้านความต่อเนื่องของกิจกรรม ($\bar{X}=3.84$, $S.D.=.51$) ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ ($\bar{X}=3.62$, $S.D.=.60$) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ปัจจัยด้านการเรียนรู้ ($\bar{X}=3.58$, $S.D.=.56$) และเมื่อวิเคราะห์ข้อมูลเป็นรายด้าน สรุปผลการวิจัยเป็น ดังนี้

3.1 ปัจจัยกลไกที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของภาคีเครือข่ายศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ด้านการเรียนรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.58$, $S.D.=.56$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า หัวข้อการสนับสนุนให้บุคลากรในสถานศึกษาได้เรียนรู้



ร่วมกันกับภาคีเครือข่าย อยู่ในระดับปานกลาง และมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X}=3.66$, $S.D.=.55$) รองลงมาได้แก่ การสนับสนุนให้บุคลากรในสถานศึกษาได้แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารในการทำงานร่วมกันกับภาคีเครือข่าย ($\bar{X}=3.65$, $S.D.=.54$) บุคลากรในสถานศึกษามีความไว้วางใจต่อกันยอมรับในการทำงานกับภาคีเครือข่าย ($\bar{X}=3.57$, $S.D.=.61$) การให้บุคลากรได้ศึกษากระบวนการทำงานของสถานศึกษากับภาคีเครือข่าย ($\bar{X}=3.54$, $S.D.=.56$) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ การชี้แจงให้บุคลากรในสถานศึกษาเข้าใจภาพรวมของการทำงานการศึกษาร่วมกับภาคีเครือข่าย ($\bar{X}=3.47$, $S.D.=.56$)

3.2 ปัจจัยกลไกที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของภาคีเครือข่ายศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ด้านภาวะผู้นำ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.62$, $S.D.=.60$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า หัวข้อการมอบหมายงานให้บุคลากรโดยคำนึงถึงความแตกต่างของแต่ละบุคคลในการทำงานร่วมกับภาคีเครือข่าย อยู่ในระดับสูง และมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X}=3.71$, $S.D.=.54$) รองลงมาได้แก่ การสนับสนุนความก้าวหน้าและความคิดสร้างสรรค์ในการทำงานให้กับบุคลากรในการทำงานร่วมกับภาคีเครือข่าย ($\bar{X}=3.69$, $S.D.=.55$) การทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยง (Mentor) ให้คำปรึกษากับบุคลากรในสถานศึกษาในการทำงานร่วมกับภาคีเครือข่าย ($\bar{X}=3.66$, $S.D.=.62$) การส่งเสริมและกระตุ้นให้บุคลากรในสถานศึกษาเกิดความกระตือรือร้นในการทำงานร่วมกับภาคีเครือข่าย ($\bar{X}=3.65$, $S.D.=.59$) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ การให้โอกาสบุคลากรในสถานศึกษาได้ทำงานแนวใหม่ที่ท้าทายความสามารถของตนเองในการทำงานร่วมกับภาคีเครือข่าย ($\bar{X}=3.37$, $S.D.=.70$)

3.3 ปัจจัยกลไกที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของภาคีเครือข่ายศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ด้านการบริหารจัดการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง ($\bar{X}=3.89$, $S.D.=.53$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า หัวข้อการเน้นการทำงานเป็นทีม โดยใช้เทคนิคการบริหารงานเป็นทีม (Team Management) และเทคนิคการบริหารโครงการ (Project Management) ในการทำงานร่วมกับภาคีเครือข่าย อยู่ในระดับสูง และมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X}=4.07$, $S.D.=.47$) รองลงมา ได้แก่ การกำหนดบทบาทหน้าที่รับผิดชอบของบุคลากรในการทำงานร่วมกับภาคีเครือข่าย ($\bar{X}=4.01$, $S.D.=.52$) การกำหนดโครงสร้างภายในสถานศึกษาให้สอดคล้องและเอื้อต่อการจัดการศึกษาร่วมกับภาคีเครือข่าย ($\bar{X}=3.89$, $S.D.=.59$) การจัดหรือส่งเสริมการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานการศึกษาต่อเนื่อง และการศึกษาตามอัธยาศัยร่วมกับภาคีเครือข่าย ($\bar{X}=3.77$, $S.D.=.52$) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ การจัดทำและพัฒนาระบบฐานข้อมูลเพื่อใช้ในการดำเนินงานเกี่ยวกับภาคีเครือข่าย ($\bar{X}=3.72$, $S.D.=.52$)

3.4 ปัจจัยกลไกที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของภาคีเครือข่ายศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ด้านการมีส่วนร่วม โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง ($\bar{X}=4.02$, $S.D.=.54$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า หัวข้อการให้ภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายทางการศึกษานอกระบบและตามอัธยาศัย อยู่ในระดับสูง และมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X}=4.06$, $S.D.=.53$) รองลงมาได้แก่ การให้ภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมในการสนับสนุนและส่งเสริมภูมิปัญญาชาวบ้านเป็นส่วนหนึ่งทางการศึกษา ($\bar{X}=4.03$, $S.D.=.55$) การเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนเพื่อ



ร่วมกันผลักดันการจัดการศึกษาของภาคีเครือข่าย ($\bar{X}=4.01$, $S.D.=.61$) การให้ภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมในการจัดหาทรัพยากรทางการศึกษา ($\bar{X}=3.98$, $S.D.=.49$) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ การเคารพการตัดสินใจและข้อคิดเห็นของภาคีเครือข่ายในการมีส่วนร่วมการจัดและส่งเสริมการศึกษา ($\bar{X}=3.97$, $S.D.=.53$)

3.5 ปัจจัยกลไกที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของภาคีเครือข่ายศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ด้านความต่อเนื่องของกิจกรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง ($\bar{X}=3.84$, $S.D.=.51$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า หัวข้อการชี้แจงทำความเข้าใจกับภาคีเครือข่ายให้ตระหนักถึงนโยบายการจัดกิจกรรมการศึกษาของสถานศึกษา อยู่ในระดับสูง และมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X}=3.98$, $S.D.=.45$) รองลงมาได้แก่ การตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานในแต่ละขั้นตอนอย่างชัดเจนของการจัดกิจกรรมการศึกษาร่วมกับภาคีเครือข่าย ($\bar{X}=3.91$, $S.D.=.55$) การกำหนดขอบเขต เป้าหมาย และวิธีการการจัดกิจกรรมการศึกษอย่างต่อเนื่องไว้ล่วงหน้ากับภาคีเครือข่าย ($\bar{X}=3.83$, $S.D.=.51$) การกำหนดช่วงเวลาในการจัดกิจกรรมการศึกษาสอดคล้องกับความต้องการของภาคีเครือข่ายตามแผนการที่กำหนด ($\bar{X}=3.82$, $S.D.=.51$) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ การแก้ไขข้อบกพร่องและข้อจำกัดที่เกิดขึ้นจากการจัดกิจกรรมการศึกษาร่วมกับภาคีเครือข่าย ($\bar{X}=3.65$, $S.D.=.55$)

3.6 ปัจจัยกลไกที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของภาคีเครือข่ายศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ด้านการสนับสนุนทรัพยากร โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง ($\bar{X}=4.04$, $S.D.=.51$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า หัวข้อการกำหนดช่วงเวลาและการจัดหาทรัพยากรที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการศึกษาร่วมกับภาคีเครือข่ายตามแผนการที่กำหนด อยู่ในระดับสูง และมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดเท่ากัน ($\bar{X}=4.06$, $S.D.=.54$) รองลงมาได้แก่ การสนับสนุนวิทยากรและครูสอนเสริมให้กับภาคีเครือข่ายในการจัดหรือส่งเสริมการศึกษาร่วมกัน ($\bar{X}=4.01$, $S.D.=.47$) การให้คำปรึกษากับภาคีเครือข่ายเกี่ยวกับการศึกษาของกลุ่มเป้าหมาย กศน. ($\bar{X}=4.00$, $S.D.=.49$) การสนับสนุนงบประมาณเป็นค่าใช้จ่ายรายหัวและค่าใช้จ่ายอื่นๆให้กับภาคีเครือข่าย ($\bar{X}=3.99$, $S.D.=.53$) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ การสนับสนุนสื่อการสอน วัสดุอุปกรณ์ สื่อรายการวิทยุ โทรทัศน์และคอมพิวเตอร์ให้กับภาคีเครือข่ายในการจัดหรือส่งเสริมการจัดการศึกษาร่วมกับสถานศึกษา ($\bar{X}=3.96$, $S.D.=.53$)

3.7 ปัจจัยกลไกที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของภาคีเครือข่ายศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ด้านการสื่อสาร โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง ($\bar{X}=4.00$, $S.D.=.53$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า หัวข้อการใช้เทคโนโลยีในการสื่อสารเพื่อการประสานงานกับภาคีเครือข่าย อยู่ในระดับสูง และมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X}=4.07$, $S.D.=.48$) รองลงมาได้แก่ การสื่อสารแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและความคิดเห็นร่วมกับภาคีเครือข่าย ($\bar{X}=4.03$, $S.D.=.50$) การใช้สื่อเทคโนโลยีในการสื่อสารเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานกับภาคีเครือข่าย ($\bar{X}=4.01$, $S.D.=.60$) การใช้ระบบการสื่อสารเพื่อส่งเสริมการจัดการศึกษาร่วมกับภาคีเครือข่าย ($\bar{X}=3.94$, $S.D.=.55$) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ การสื่อสารสร้างความเข้าใจและกำหนดเป้าหมายในการทำงานร่วมกับภาคีเครือข่าย ($\bar{X}=3.93$, $S.D.=.52$)



3.8 ปัจจัยกลไกที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของภาคีเครือข่ายศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ด้านผลประโยชน์ร่วมกัน โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง ($\bar{X}=3.98$, $S.D.=.52$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า หัวข้อการจัดหรือส่งเสริมการศึกษาร่วมกับภาคีเครือข่ายทำนุบำรุงถึงผลประโยชน์ร่วมกันอย่างเป็นธรรม อยู่ในระดับสูง และมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X}=4.01$, $S.D.=.54$) รองลงมาได้แก่ ภาคีเครือข่ายมีความสัมพันธ์ที่ดียอมส่งผลดีต่อประสิทธิภาพการจัดการศึกษาให้กับชุมชน ($\bar{X}=3.99$, $S.D.=.52$) ความพึงพอใจกับผลประโยชน์ที่ได้รับจากการทำงานร่วมกับภาคีเครือข่าย ($\bar{X}=3.99$, $S.D.=.56$) ผลประโยชน์ต่างตอบแทนกับภาคีเครือข่ายได้อย่างเหมาะสม ($\bar{X}=3.99$, $S.D.=.52$) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ มิตรภาพที่ยั่งยืนกับภาคีเครือข่ายเมื่อมีผลประโยชน์ร่วมกัน ($\bar{X}=3.94$, $S.D.=.47$)

4. ปัจจัยกลไกที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของภาคีเครือข่ายศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอในเขตภาคกลางของประเทศไทย พบว่า ปัจจัยด้านภาวะผู้นำด้านการมีส่วนร่วม ด้านผลประโยชน์ร่วมกัน ด้านความต่อเนื่องของกิจกรรม ด้านการสนับสนุนทรัพยากร ด้านการบริหารจัดการ ด้านการเรียนรู้ และด้านการสื่อสาร ส่งผลทางบวกต่อความเข้มแข็งของภาคีเครือข่ายศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอในเขตภาคกลางของประเทศไทย โดยปัจจัยด้านภาวะผู้นำ ส่งผลบวกต่อความเข้มแข็งของภาคีเครือข่ายศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอในเขตภาคกลางของประเทศไทย สูงสุด และปัจจัยด้านการสื่อสาร ส่งผลบวกต่อความเข้มแข็งของภาคีเครือข่ายศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอในเขตภาคกลางของประเทศไทย ต่ำสุด ความสัมพันธ์ของปัจจัยด้านภาวะผู้นำ ด้านการมีส่วนร่วม ด้านผลประโยชน์ร่วมกัน ด้านความต่อเนื่องของกิจกรรม ด้านการสนับสนุนทรัพยากร ด้านการบริหารจัดการ ด้านการเรียนรู้ และด้านการสื่อสารกับความสัมพันธ์ของภาคีเครือข่ายศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อยู่ในระดับสูง ($R = .99$) โดยปัจจัยด้านภาวะผู้นำ ด้านการมีส่วนร่วม ด้านผลประโยชน์ร่วมกัน ด้านความต่อเนื่องของกิจกรรม ด้านการสนับสนุนทรัพยากร ด้านการบริหารจัดการ ด้านการเรียนรู้ และด้านการสื่อสาร สามารถพยากรณ์ความเข้มแข็งของภาคีเครือข่ายศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอได้ ร้อยละ 93.30 มีความคลาดเคลื่อนในการพยากรณ์ .32

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย โดยพิจารณาจากข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดในแต่ละตัวแปรมาสรุปได้ ดังนี้

1. ปัจจัยกลไกที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของภาคีเครือข่ายศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ด้านการเรียนรู้ พบว่า ข้อคำถามที่กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยน้อยที่สุดคือ “การชี้แจงให้บุคลากรในสถานศึกษาเข้าใจภาพรวมของการทำงานการศึกษาร่วมกับภาคีเครือข่าย” มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X}=3.47$, $S.D.=.56$) เสนอว่า ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ควรมีการชี้แจงให้บุคลากรในสถานศึกษาเข้าใจ ไว้วางใจ และยอมรับในการทำงานร่วมกับภาคีเครือข่ายอย่างสม่ำเสมอ แนะนำให้บุคลากรได้ศึกษาระบบการ



ทำงาน แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร และเรียนรู้ร่วมกันกับภาคีเครือข่าย ตลอดจนชี้แจงนโยบาย วัตถุประสงค์ และเป้าหมายขององค์กรในการทำงานระหว่างสถานศึกษา (ศูนย์การศึกษานอก ระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ/เขต/ตำบล/หมู่บ้าน/ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน) กับภาคี เครือข่ายให้บุคลากรได้ยึดถือปฏิบัติอย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง การเรียนรู้จึงเป็นกระบวนการเรียนรู้ ร่วมกันของผู้บริหารภาคีเครือข่ายกับบุคลากรในหน่วยงาน และควรส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกัน ระหว่างภาคีเครือข่ายกับสถานศึกษาในการจัดหรือส่งเสริมการจัดการศึกษานอกระบบ และ การศึกษาตามอัธยาศัย ภายใต้หลักเกณฑ์พื้นฐาน ประกอบด้วย ความคิดเชิงระบบ ความรอบรู้ แห่งตน รูปแบบวิถีคิด วิสัยทัศน์ร่วม และการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม

2. ปัจจัยกลไกที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของภาคีเครือข่ายศูนย์การศึกษานอกระบบ และ การศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ด้านภาวะผู้นำ พบว่า ข้อคำถามที่กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยน้อยที่สุด คือ “การให้โอกาสบุคลากรในสถานศึกษาได้ทำงานแนวใหม่ที่ท้าทายความสามารถของตนเอง ในการทำงานร่วมกับภาคีเครือข่าย” มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X}=3.37$, $S.D.=.70$) เสนอว่า ศูนย์ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ควรให้ผู้บริหารศูนย์การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษา เป็นพี่เลี้ยง เป็นผู้แนะนำ ส่งเสริมและกระตุ้น ให้บุคลากรในสถานศึกษาเกิดกระบวนการทำงาน ร่วมมือในการแก้ไขปัญหาในการทำงาน เกิด ความกระตือรือร้นในการทำงานร่วมกับภาคีเครือข่าย อีกทั้งองค์กรต้องสนับสนุนความก้าวหน้า และความคิดสร้างสรรค์ในการทำงาน มอบหมายงานให้บุคลากรโดยคำนึงถึงความแตกต่างของแต่ละ บุคคลในการทำงาน ให้โอกาสแก่บุคลากรในการคิดค้นนวัตกรรมทางการเรียนการสอนในมิติ ใหม่ ๆ ร่วมกับภาคีเครือข่าย นอกจากนี้เน้นให้ผู้บริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตาม อัธยาศัย ต้องมีทักษะในการติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่นอย่างมีประสิทธิภาพ มีวิสัยทัศน์ในการ ทำงาน มีการเรียนรู้และพัฒนาปรับปรุงตนเองอยู่เสมอ เป็นบุคคลที่กล้าตัดสินใจ และมีคุณธรรม จริยธรรมในการบริหารงาน เป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลง มีความสามารถในการทำงานร่วมกับ บุคคลอื่น ๆ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี สนับสนุนการทำงานของบุคลากร มีความคิดสร้างสรรค์ เห็นแก่ ส่วนรวม และใช้หลักการมีส่วนร่วมในการบริหารงาน

3. ปัจจัยกลไกที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของภาคีเครือข่ายศูนย์การศึกษานอกระบบ และ การศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ด้านการบริหารจัดการ พบว่า ข้อคำถามที่กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยน้อย ที่สุด คือ “การจัดทำและพัฒนาระบบฐานข้อมูลเพื่อใช้ในการดำเนินงานเกี่ยวกับภาคีเครือข่าย” มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X}=3.72$, $S.D.=.52$) เสนอว่า ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตาม อัธยาศัยอำเภอ ควรบริหารจัดการด้านข้อมูลเกี่ยวกับภาคีเครือข่าย โดยจัดระบบและพัฒนา ฐานข้อมูลให้สอดคล้องและเอื้อต่อการจัดการศึกษาร่วมกับภาคีเครือข่าย เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการ บริหารจัดการภาคีเครือข่าย และการทำงานร่วมกันให้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล เช่น ศักยภาพของภาคีเครือข่าย ประเภทภาคีเครือข่าย บริบทของสังคมชุมชน การประมวลผลการ ปฏิบัติงานของภาคีเครือข่าย การประเมินผลการปฏิบัติงานเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง เป็นต้น นอกจากนี้ผู้บริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ต้องดำเนินการนำ ทรัพยากรองค์กรเข้าสู่กระบวนการบริหาร (Management Process) ซึ่งประกอบไปด้วยการ



วางแผน การจัดองค์กร (การกำหนดบทบาทหน้าที่รับผิดชอบของบุคลากรในการทำงาน การกำหนดโครงสร้างภายในสถานศึกษาให้สอดคล้องและเอื้อต่อการจัดการศึกษา) การนำ และการควบคุม เพื่อให้บรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารควรเป็นบุคคลที่มีความรู้ และทักษะทางการบริหารจึงจะสามารถนำพาองค์กรไปสู่เป้าหมายที่ต้องการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. ปัจจัยกลไกที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของภาคีเครือข่ายศูนย์การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ด้านการมีส่วนร่วม พบว่า ข้อคำถามที่กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยน้อยที่สุด คือ “การเคารพการตัดสินใจและข้อคิดเห็นของภาคีเครือข่ายในการมีส่วนร่วมการจัดและส่งเสริมการศึกษา” มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X}=3.97$, $S.D.=.53$) เสนอว่า ศูนย์การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ควรให้ภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย การจัดหาทรัพยากรทางการศึกษา การสนับสนุนและส่งเสริมภูมิปัญญาชาวบ้าน และการเข้าร่วมกิจกรรม เพื่อการจัดหรือส่งเสริมการศึกษาร่วมกับสถานศึกษา ควรเคารพการตัดสินใจและข้อคิดเห็นของภาคีเครือข่ายในการแสดงความคิดเห็นที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษา นอกจากนี้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยร่วมกันระหว่างสถานศึกษากับภาคีเครือข่าย ควรเริ่มจากการร่วมแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็น การร่วมเป็นพันธมิตร การเข้าร่วมใช้สิทธิในการตัดสินใจ และการควบคุมการตัดสินใจโดยภาคีเครือข่าย

5. ปัจจัยกลไกที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของภาคีเครือข่ายศูนย์การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ด้านความต่อเนื่องของกิจกรรม พบว่า ข้อคำถามที่กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยน้อยที่สุด คือ “การแก้ไขข้อบกพร่องและข้อจำกัดที่เกิดขึ้นจากการจัดกิจกรรมการศึกษาร่วมกับภาคีเครือข่าย” มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X}=3.65$, $S.D.=.55$) เสนอว่า ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ควรกำหนดช่วงเวลาในการจัดกิจกรรมการศึกษา สอดคล้องกับความต้องการของภาคีเครือข่ายตามแผนการที่กำหนด ควรกำหนดขอบเขตเป้าหมาย และวิธีการการจัดกิจกรรมการศึกษอย่างต่อเนื่องไว้ล่วงหน้ากับภาคีเครือข่าย ควรตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานในแต่ละขั้นตอนอย่างชัดเจนของการจัดกิจกรรมการศึกษาร่วมกับภาคีเครือข่าย ควรชี้แจงทำความเข้าใจกับภาคีเครือข่าย ให้ตระหนักถึงนโยบายการจัดกิจกรรมการศึกษาของสถานศึกษา และแก้ไขข้อบกพร่องและข้อจำกัดที่เกิดขึ้นจากการจัดกิจกรรมการศึกษาร่วมกับภาคีเครือข่าย การดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่องจะทำให้เครือข่ายเกิดความยั่งยืนจะเป็นกระบวนการให้สมาชิกเครือข่ายเกิดการพัฒนา และปรับปรุงตนเองอย่างต่อเนื่อง ความสม่ำเสมอต่อเนื่องของกิจกรรมจึงเป็นสิ่งที่บ่งชี้ถึงความเข้มแข็งของเครือข่าย

6. ปัจจัยกลไกที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของภาคีเครือข่ายศูนย์การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ด้านการสนับสนุนทรัพยากร พบว่า ข้อคำถามที่กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยน้อยที่สุด คือ “การสนับสนุนสื่อการสอน วัสดุอุปกรณ์ สื่อรายการวิทยุ โทรทัศน์และคอมพิวเตอร์ให้กับภาคีเครือข่ายในการจัดหรือส่งเสริมการจัดการศึกษาร่วมกับสถานศึกษา” มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X}=3.96$, $S.D.=.53$) เสนอว่า ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ควรให้การสนับสนุนสื่อการสอน วัสดุอุปกรณ์ สื่อรายการวิทยุ โทรทัศน์



คอมพิวเตอร์ วิทยาการและครูสอนเสริม งบประมาณเป็นค่าใช้จ่ายรายหัวและค่าใช้จ่ายอื่นๆ ตลอดจนการให้คำปรึกษากับภาคีเครือข่ายเกี่ยวกับการจัดการศึกษา การสนับสนุนทรัพยากรจึงเป็นปัจจัยพื้นฐานที่จำเป็นในการดำเนินงานจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยที่ภาคีเครือข่ายควรได้รับการสนับสนุนจากสถานศึกษา ประกอบด้วย บุคลากร งบประมาณ สื่อวัสดุ อุปกรณ์ และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา และวิชาการ

7. ปัจจัยกลไกที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของภาคีเครือข่ายศูนย์การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ด้านการสื่อสาร พบว่า ข้อคำถามที่กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยน้อยที่สุด คือ “การสื่อสารสร้างความเข้าใจและกำหนดเป้าหมายในการทำงานร่วมกับภาคีเครือข่าย” มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X}=3.93$, $S.D.=.52$) เสนอว่า ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ควรใช้เทคโนโลยีในการสื่อสารเพื่อการประสานงาน แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและความคิดเห็น และสร้างความเข้าใจและกำหนดเป้าหมายในการทำงานร่วมกับภาคีเครือข่าย เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน และส่งเสริมการจัดการศึกษาร่วมกับภาคีเครือข่าย การสื่อสารเป็นกระบวนการของการสื่อความหมายจากบุคคล หรือองค์กรระหว่างกัน โดยมีข้อมูลข่าวสาร ความคิด ความรู้สึก ทักษะคติ และค่านิยมต่าง ๆ ถ่ายทอดซึ่งกันและกัน เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ต้องการ

8. ปัจจัยกลไกที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของภาคีเครือข่ายศูนย์การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ด้านผลประโยชน์ร่วมกัน พบว่า ข้อคำถามที่กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยน้อยที่สุด คือ “มิตรภาพที่ยั่งยืนกับภาคีเครือข่ายเมื่อมีผลประโยชน์ร่วมกัน” มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X}=3.94$, $S.D.=.47$) เสนอว่าศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ควรคำนึงถึงผลประโยชน์ร่วมกันอย่างเป็นธรรมเมื่อมีการจัดกิจกรรมร่วมกันระหว่างสถานศึกษากับภาคีเครือข่าย ควรจัดผลประโยชน์ต่างตอบแทนกับภาคีเครือข่ายอย่างเหมาะสม ความสัมพันธ์ที่ดี ย่อมส่งผลดีต่อประสิทธิภาพการจัดการศึกษา และการผูกมิตรภาพไมตรีที่ยั่งยืนกับภาคีเครือข่าย ด้วยผลประโยชน์ร่วมกันย่อมทำให้คุณภาพการปฏิสัมพันธ์ที่มีต่อกันแนบแน่นซึ่งส่งผลดีต่อความเข้มแข็งของภาคีเครือข่าย การดำเนินกิจกรรมร่วมกันเกิดจากการที่บุคลากร และหน่วยงานมองเห็นประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นจึงเป็นการประสานผลประโยชน์ร่วมกัน การส่งเสริมการจัดการผลประโยชน์อย่างเที่ยงธรรมเสมอภาคจะทำให้เครือข่ายเข้มแข็งยั่งยืน ผลประโยชน์ร่วมกันจึงเป็นแนวทาง หรือหลักการแลกเปลี่ยนสิ่งตอบแทนระหว่างกันของสถานศึกษาและภาคีเครือข่ายในลักษณะการประสานผลประโยชน์ร่วมกัน หรือลักษณะผลประโยชน์ต่างตอบแทน โดยยึดหลักที่ว่า บุคคลจะเลือกทำกิจกรรมที่ได้รับรางวัล การเกิดความสัมพันธ์ที่ยืดยาว ผลประโยชน์ต่างตอบแทน ถูกฝ่าฝืน ความรู้สึกอึดอัดกับรางวัลที่ได้รับ และความสัมพันธ์แลกเปลี่ยนที่มั่นคง

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

ควรทำการวิจัยในตัวแปรอื่น ๆ เนื่องจากยังมีปัจจัยอื่นอีกจำนวนมากที่สามารถส่งผลต่อความเข้มแข็งของภาคีเครือข่ายศูนย์การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย เช่น ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านปราชญ์ชาวบ้าน ด้านเศรษฐกิจพอเพียง เป็นต้น สำหรับประชากรควรศึกษาในกลุ่มประชากรกลุ่มอื่นที่เกี่ยวข้องกับศูนย์การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย เช่น ครู



อาจารย์ ครูอาสา เป็นต้น ด้านเทคนิคการวิจัย ควรวิจัยเชิงคุณภาพมากกว่าเชิงปริมาณเพื่อให้ งานวิจัยมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยใช้ Focus group เพื่อให้ได้ทรรศนะ มุมมอง ทักษะจาก ผู้ปฏิบัติงานจริง ตลอดจนองค์ความรู้ใหม่ที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยกลไกที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของ ภาศึเครือข่ายศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอกจากผู้เชี่ยวชาญ

บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตาม

อัธยาศัย พ.ศ. 2546. กรุงเทพมหานคร : ม.ป.ท.

จรวยพร ธรณินทร์. (2550). การสร้างความเข้มแข็งในการบริหารจัดการแบบเครือข่าย.

กรุงเทพมหานคร : อินสปายร์.

นฤมล นิราทร. (2543). การสร้างเครือข่ายการทำงาน. กรุงเทพมหานคร :

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สมคิด พรหมจ้อย และคณะ. (2550). การมีส่วนร่วมของภาศึเครือข่ายในการยกระดับการศึกษา

ของประชากรวัยแรงงานตาม Roadmap กศน. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานส่งเสริม

การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย.

เสรี พงศ์พิศ. (2548). วัฒนธรรมองค์กรของโลกยุคใหม่ เครือข่ายเพื่อประชาชนเข้มแข็ง ชุมชน

เข้มแข็ง. กรุงเทพมหานคร : เจริญวิทย์การพิมพ์.

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ และคณะ. (2545). รูปแบบเครือข่ายการพัฒนาครู และบุคลากรทางการ

ศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพมหานคร :

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2551). ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพการศึกษา.

กรุงเทพมหานคร : พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. (2551). การจัดโครงสร้างของ

สำนักงาน กศน. จังหวัด/กรุงเทพมหานคร. กรุงเทพมหานคร : รังสีการพิมพ์.